

Het Dolhuis

Boudewijn Büch

Het Dolhuis

Roman

GROTE *letter*

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 1987 erven Boudewijn Büch

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.*

Oorspronkelijk omslag: Nico Richter/ Wim Mol
Omslagontwerp grote letter editie: Kelvin Covalo

ISBN 978 90 295 7946 9 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl

‘*Krankzinnigheid* is eene ziekte, waarbij de werkzaamheid van geest en gemoed, gewoonlijk zonder koorts, zoodanig belemmerd is, dat de lijder, in meerdere of mindere mate beroofd van het vrije gebruik van rede, verstand en wil, verkeerd spreekt en verkeerd handelt.’

Geïllustreerde Encyclopaedie [...] onder hoofdredactie van A. Winkler Prins (Rotterdam 1886, negende deel, p. 593)

*

‘*Kind* (Infans), das menschliche Individuum von seiner Geburt an bis zum Eintritt der geschlechtlichen Entwicklung.’

‘Brockhaus’ *Konversations-Lexikon* (Berlin und Wien 1898, zehnter Band, S. 337)

‘Niets werd er voor hogere wijsheid gehouden dan het streven god te dienen. Daaraan moest, van de vroege ochtend tot de vroege avond, alles ondergeschikt worden gemaakt.’

Anoniem (1981)

Winkler Brockhaus en de dag.

Op de dag dat de Gooische Stoomtram zijn laatste rit maakte, reisde de tienjarige Winkler Brockhaus met een rammelende, groene trein naar het zuiden. Niet dat hij wist dat hij naar het zuiden reed, maar mevrouw Sprong, die hem begeleidde, vertelde het. Winkler had nog geen benul van windrichtingen; bij de padvinderij was hij nog niet hoog genoeg in zijn nest gestegen om een kompas te kunnen gebruiken.

Winkler was een klein ventje met te korte benen. Soms was hij een heel rappe prater, maar een stotterkwaal verhinderde hem meestal zijn gedachten vlot te verwoorden. Daarom was Winkler een vlotte denker geworden die alles in zijn dagboek opschreef. In een donkerbruine koffer zat zijn dagboek en nog een schrift met een gemarmerde kaft. Het dagboek had een roodkleurige kaft, het andere schrift – waarin Winkler een verhaal schreef over alle landen en volkeren van de wereld (met getallen en tabellen) – was dofzwart.

De koffer, op zijn kant gezet, was bijna even hoog als de jongen. Dat was behoorlijk groot voor een koffer. Hij zat stampvol: een twintigtal onderbroeken, twee lange pantalon, vier korte zomerbroeken, dozijnen paren sokken, vijf tandenborstels, een vracht speelgoed en nog een aantal persoonlijke dingen.

De speelgoedautootjes, het schudsneeuwhuisje en een hele Boerenoorlog van kartonnen opzetsoldaatjes interesseer-

den hem niet zo. Die had mevrouw Sprong in de koffer gestopt. Winkler had er vooral op toegezien dat er potloden, een bloc gelinieerd papier en zijn oude vulpen met inktbalgje meegingen. En natuurlijk zijn zelfbouw-dioderadiootje. 'Ik weet niet of je daar wel batterijen kunt kopen,' had zijn moeder gezegd.

'Hij heeft geen batterijen nodig.'

'Waar werkt hij dan op?'

'Op lucht,' had Winkler geantwoord.

Zijn moeder stond met een stapel enveloppen in de hand. 'Hier, die zijn voor jou. Dan kun je ons vaak schrijven. En hier heb je een vel met postzegels. Voorzichtig afscheuren, want als je beschadigde zegels opplakt, krijgen we strafport en daar heeft niemand wat aan.' Toen de koffer eenmaal was dichtgegespt en bol stond, moest hij nog twee keer open. 'We zijn je stropdas vergeten voor de zondag' en 'O jee, hadden we toch bijna een extra stel veters laten liggen.'

Het koninklijk gezin was met de *Piet Hein* al in Monaco aangekomen toen de tram stopte voor het station en mevrouw Sprong zei: 'Voorzichtig, straks val je met die koffer. Geef mij hem maar.'

Winkler antwoordde: 'Nee, mevrouw, dat doe ik wel. U bent veel te oud voor zo'n koffer.'

Samen met de bejaarde dame sleepte Winkler zijn koffer door de stationshal. Hij moest wachten totdat mevrouw Sprong kaartjes had gekocht. Even later kwam ze aanlopen en sprak een beetje knorrig: 'We reizen tweede, maar eigenlijk derde. Dat zul je zo wel zien. We zullen gewoon op houten banken moeten zitten. De Spoorwegen hebben indertijd

in de krant laten zetten dat de derde klas was afgeschaft en weet je hoe ze dat gedaan hebben?’

Winkler schudde nee.

‘Door de bordjes “derde klas” weg te halen en bordjes met “tweede klas” op dezelfde plaats te schroeven. Ze hebben niet eens nieuwe gaatjes hoeven boren. Maar de banken zijn nog even hard. Na een uur zitten heeft een oud mens het zó aan zijn rug.’

‘Waarom gaan we dan niet eerste klas?’

‘Omdat het geld je ouders niet op de rug groeit.’

‘O,’ zuchtte Winkler een beetje gemaakt. Hij moest nadenken over het woord rug dat mevrouw Sprong twee keer gebruikt had. ‘Dus als het geld bij mijn ouders wel op hun ruggen zou groeien, zou u geen pijn in uw rug krijgen?’ vroeg hij terwijl hij de koffer een trap opsjorde. Mevrouw Sprong hielp niet mee, want ze was de kaartjes in haar piepkleine portemonneetje aan het prutsen.

‘Had jij nu al pijn in je rug, hoorde ik je dat zeggen?’

Winkler schudde zijn hoofd. Hij keek uit over een lang perron. Er viel geelgrijs licht door de hoge overkapping. Een soldaat met een witte riem over zijn bovenlijf stapte met vierkante passen over het stoffige perron.

‘Er zal wel een militaire trein aankomen. Anders zou ik echt niet weten waarom er hier militaire politie rond moet benen. Het is niks goed in de wereld. Die Nasoetion heeft een paar dagen geleden nog met geweld bedreigd als we Nieuw-Guinea niet weggeven.’

‘Dat is toch van ons?’

‘Maar we hebben er alleen maar last van. Die zwartjes le-

veren ons niets op, het zijn nota bene nog koppensnellers en menseneters ook. Ik begrijp niet wat we met die uithoek moeten. Als die Soekarno het nu zo graag hebben wil... Ik zou tegen die vent zeggen: "Hier heb je het en veel succes ermee!"' Mevrouw Sprong keek op haar horloge.

'Je gaat toch geen land weggeven!' zei Winkler verbaasd.

'De rest hebben we toch ook afgedankt?'

'Dat is niet waar, mevrouw! We hebben Suriname nog en Aruba, Curaçao...'

'Ja, ja,' zuchtte ze, 'en daar zullen we nog genoeg last mee krijgen.'

'Je moet nooit wat weggeven, dat is zonde,' hield Winkler aan.

'Wat ben je toch een wijsneusje,' fluisterde mevrouw Sprong zacht. Ze had Winklers hoofd in haar handen genomen en deed na een liefkozing zijn haar wat op orde. 'Anders lijkt je wel een zigeuner.'

'Hoe lang moeten we nog wachten?'

'Volgens het bord kan de trein ieder ogenblik komen. Het is nog hoogstens twee minuten wachten, als de trein tenminste op tijd arriveert.'

'Daar is hij!' riep Winkler uitgelaten. In de verte kwam een locomotief aanrijden. De neus was vervormd en danste een beetje in de lucht.

'Blijf hier, niet te dicht bij de kant komen.'

Winkler keek blij. Hij ging de langste tocht uit zijn leven maken. De reis was zo'n honderdvijftig kilometer lang, had zijn moeder gezegd. En verder: 'Je zult wel heimwee krijgen, maar je moet gewoon niet aan thuis denken, dan gaat het vanzelf over.'

*

Bijna dertig jaar na zijn eerste, grote treinreis zat Winkler Brockhaus een glaasje Magloire te drinken in Drinkpaleis Tevredenheid. Welgeteld was het zijn vijfde glaasje. Hij wilde somber voor zich uit staren, maar dat kon niet. Hij was in het gezelschap van vrienden en bekenden. Winkler was op dreef. Als geograaf had hij veel gereisd. Hij kon boeiend en smakelijk vertellen over allerlei eilanden die hij bezocht had en waarover hij in menig vakblad geschreven had. Weliswaar had Winkler een beetje hijgende, soms zelfs overladen, pedante schrijfstijl, maar zijn proza viel bij velen in de smaak. Hij had zelfs in een aantal dag- en weekbladen stukjes gepubliceerd van niet-wetenschappelijke aard.

Winkler zag zichzelf zitten in Drinkpaleis Tevredenheid. Niet dat er spiegels hingen, maar Winkler kende zichzelf uit en te na. Aan de ronde tafel waar hij zat te vertellen, vrat het gezelschap bijna letterlijk zijn opgesierde ervaringen op de Tongaanse archipel, Tobago en Tristan da Cunha. Toen hij verslag deed van de verschrikkelijke eenzaamheid op Tristan da Cunha, gierde het gezelschap van het lachen. Winkler was nu eenmaal in staat het verdriet op een aangename wijze te verwoorden.

Terwijl Adelheid en Benny slap van de lach in hun stoelen hingen en Winkler nog eens een schepje op het insulaire ongeluk deed, raakte hij in een depressie waar niets tegen bestand was. Alleen de drank kon hem verlichting schenken – dat wist hij heel goed – en hij bestelde dus een dubbel glas Magloire.

Göttge, die als serveerster werkzaam was in het Drinkpaleis (ze hadden wel eens dronken met elkaar in bed gelegen; Göttge kwam vaak, op de meest ongelegen tijdstippen, bij Winkler over de vloer), zei: ‘Zou je dat nu wel doen, je hebt al zoveel op.’

Winkler werd kwaad: ‘Sta mij niet te beredderen, trut. Ben je in dienst van de Anonieme Alcoholisten, de Blauwe Knoop of sta je hier achter de tap?’

‘Het laatste,’ antwoordde Göttge en ze slofte naar de bar om Winkler nog eens in te schenken.

De drinker bekeek de achterkant van Göttge en vond haar opwindend.

Toen het Drinkpaleis langzaam leegstroomde en nieuwe zatladders op stellige wijze door Göttge de deur gewezen werden, bleef Winkler hangen. Nadat zij de deur op slot had gedaan, waren Göttge en hij de laatst overgeblevenen. Zij stond het chroomstaal van de spoelbak te boenen, toen hij met dubbele tong sprak: ‘Het spijt mij van daarnet. Ik drink inderdaad te veel.’

‘Weet ik toch,’ zei Göttge, ‘maar slécht blijft het. Zat je weer de hele avond te tobben?’

Winkler knikte.

‘Over dat gekkenhuis zeker weer?’

‘Ja. Waarover zou ik anders moeten mekkeren?’

‘Dat weet ik ook niet. Maar, hé Wink, het is al over tweeën, ik sluit de boel eens af. Morgen is het weer vroeg dag. Ik denk dat het voor ons beiden het beste is als we afnokken. Je hebt slaap nodig, jongen. Of heb je morgen vrij?’

Winkler schudde nee, betaalde en vroeg aan Göttge of ze de deur wilde openen. Göttge droogde haar handen, liet Winkler uit en kustte hem. ‘Laat ik eerst even mijn fiets van het slot halen,’ zei hij. Nadat hij zijn kettingslot had losgemaakt, sloeg zij opnieuw haar armen om zijn hals. ‘Gekkie!’ fluisterde ze.

‘Volgens mij is die nieuwe dynamo ook alweer naar de klo-
te,’ zei Winkler. Hij prutste wat aan de draadjes die van de dynamo naar het voor- en achterlicht van zijn fiets liepen.

‘Je reageert wél adequaat,’ lachte Göttge.

‘Ga je met mij mee naar huis?’ probeerde Winkler voor de zoveelste maal.

‘Nee, zég, ben je zot, dan ben ik morgen een wrak. Bel je?’

Winkler fietste langs het water naar huis. Oppervlakkig beschouwd was er niets mis aan zijn leven. Hij bezat een huis met hoge hypotheek, werd gedrukt door vakbladen en kranten. Was herhaaldelijk op de radio te horen als deskundige en maakte verre reizen.

Oppervlakkig bekijken echter kón men het leven van Winkler Brockhaus niet. Al vanaf zijn tiende jaar achtervolgde het noodlot hem en dat beschouwde hij – tragisch genoeg – als zowel zijn geheim als zijn kunst. *Kunst* omdat Winkler heel openhartig de meest verschrikkelijke ervaringen uit zijn leven kon vertellen, maar het *geheim* daarvan nooit onthulde.

Vroeg men Winkler: ‘Hoe was het in dat gekkenhuis?’ dan diste hij verhalen op over een krankzinnige operette die lang geleden in een Brabants gekkenhuis was opgevoerd. Winkler was een van de hoofdrolspelers.

Hij deed verslag van zijn hoofdrol, de toehoorders schud-

debuikten van het lachen en Winkler was weer ontsnapt. Want Winkler was een artiest in het ontlopen van zichzelf.

Winkler had literaire ambities. Hij had een roman geschreven over de ervaringen die volgden op zijn eerste grote treinreis. Hij leverde hem in bij een vriend uit het café die bij een uitgeverij werkte en met wie hij samen salamanders kweekte. Wat betreft de salamanders ging het goed tussen Emile – zo heette de vriend – en Winkler, maar met het romanmanuscript een stuk minder.

Ze dronken samen een dozijn glaasjes Sambuca toen Emile, hij deed voorzichtig zijn best, zei: ‘Ja, jee, laat ik het maar eens heel direct zeggen: dat manuscript klopt natuurlijk van geen kant. Dat geef ik niet uit. Vertel mij nu eens: wat heb je er eigenlijk mee willen zeggen? Dat het, weet ik hoeveel jaar geleden, niet leuk was in dat gekkenhuis? Nou, dat wil ik graag geloven! Daarover wil ik geen wetenschappelijke verhandeling lezen, maar een *verhaal*. Je was toentertijd gek, geloof ik, maar je hebt het opgeschreven alsof je gevraagd was een zoölogisch compendium samen te stellen óf een eilandenencyclopedie. Nu heb ik helemaal niets gevraagd, maar als je dat zootje getypte vellen als een roman wilt verkopen... Jongen, houd toch op! Je wetenschappelijke essays zijn verdomde knap en je verhalen over *de blauwe salamander* vermakelijk, maar dat manuscript... Daar kun je het beste de kachel mee aanmaken. En geloof mij nou: dan zeg ik het nog heel vriendelijk.’

‘We nemen nog een Sambucaatje,’ zei Winkler.

‘Hoe is het met Göttge, zie je haar nog vaak?’ vroeg Emile.

‘Ze heeft mij pas aangeraden een psychiater te raadplegen.’

‘Een verstandige meid.’

‘Klootzak,’ schold Winkler, en vroeg om de rekening.

*

‘Wat gaat die trein hard,’ riep Winkler uit.

Achter het glas raasde het landschap voorbij. Het veranderde steeds, samen met de geluiden. Alleen de hemel bleef gelijk: blauw met een paar wolken. IJzeren bruggen denderden, paarden galoppeerden van de rails weg, koeien stonden in het grasland als bevroren. Winkler dacht: ik begrijp niet waarom ze blijven staan, zijn ze niet bang voor het geraas?

Hij vroeg mevrouw Sprong: ‘Zijn koeien minder bang dan paarden?’

‘Ik weet het werkelijk niet. Wat heb jij toch altijd een rare vragen. Wat gaat er toch allemaal in je hoofdje om!’

‘Die koeien staan zo te kijken. Zo dom, mevrouw.’

‘Ze staan te eten.’

‘Ze eten niet.’

‘Ze herkauwen.’

‘Heeft u een Rangetje?’

‘Nee, maar wel pepermunt.’

‘Lekker.’

Winkler nam het pepermuntje aan en keek naar mevrouw Sprong. Ze was achtenzestig; dat wist hij. Ieder jaar gaf ze een verjaardagspartijtje voor hem en zijn broers op haar kamer. Ze woonde in de grootste kamer van het huis van Win-

klers ouders. De kamer stond vol met sofa's, kasten, stoelen en overal lagen kleden; er waren zelfs kleine kleedjes gelegd op de leuning van de zware fauteuils. Midden in de kamer stond een grote tafel waarop ook een dik kleed lag. Erboven hing een groot, goudkleurig armatuur met veel lampjes die bijna nooit allemaal ontstoken werden.

Meestal brandden er in het armatuur zes lampjes, soms twaalf en alle lampjes gingen slechts aan wanneer mevrouw Sprong naar een speld of een knoopje zocht. 'Help me eens,' vroeg ze dan aan Winkler. Hij kroop over de grond langs stapels kranten, zuur riekende boeken en muizen vallen. Niet dat er muizen waren, maar, had ze eens gezegd, 'je kunt nooit weten. Muizen knagen alles stuk, vooral papier; daar zijn ze dol op.'

Buiten haar grote kamer had mevrouw Sprong nog een andere ruimte in het huis. Een afgeschut stuk van de zolder. Achter lattenwerk en gegalvaniseerd gaas stond haar bezit dat ze niet direct nodig had. Winkler – haar lieveling – mocht heel af en toe het stuk zolder betreden. Dan moest hij de oude dame helpen met het verplaatsen van stoelen.

'Waarom heeft u toch zoveel stoelen?' vroeg hij op een keer.

'Kinderen die vragen, worden overgeslagen,' antwoordde ze en scharrelde tussen stapels kranten. Ze waren bijeengebonden met roodwit gekleurd bindtouw.

'Waarom bewaart u al die kranten, daar staat toch alleen maar oud nieuws in?'

Ze rommelde in een houten kist en zei: 'Wat zei ik daar-net?'

Winkler keek haar aan en herhaalde een beetje plichtmatig dat kinderen die vroegen, overgeslagen zouden worden.

‘Preciespersé,’ zuchtte ze en riep vervolgens uit: ‘Ha, ik heb het, dat oude boek, daar zal ik je vanavond uit voorlezen.’

‘Waar gaat het over?’

‘Het is van Vadertje Cats. Dat is een dichter waar je veel van kunt leren.’

Waarom mevrouw Sprong bij Winkler in huis woonde, wist hij niet. Hij had het wel eens aan een broer gevraagd. ‘Weet ik niet, ze hoort er gewoon bij,’ had de broer geantwoord.

‘Maar ik ken niemand op school waar een oud wijf bij in huis woont. Ze is toch geen familie?’

Zijn broer zei: ‘We hebben toch geen last van haar? Ze is juist aardig.’

‘Ja, dat is waar. Weet je dat ik nog maar zes plaatjes mis in de *Blue Band Jeugdencyclopedie*?’

Mevrouw Sprong wás aardig. Haar kamer was een toevluchthaven voor Winkler en voor zijn broers. Soms voor zijn moeder, als ze ruzie had met zijn vader. Mevrouw Sprong hielp af en toe mee in het huishouden van het gezin, maar vaak hield zij zich verscholen op haar kamer. Het gebeurde wel eens dat ze tien dagen lang haar kamer niet uitkwam. Behalve ’s nachts. Dan hoorde Winkler in zijn bed haar kamerdeur opengaan.

‘Ze gaat pissen. Ze klapt natuurlijk bijna,’ fluisterde Meyer, het broertje waarmee Winkler op één kamer sliep.

‘Waarom zit dat mens toch weer de hele dag binnen?’

‘Toen papa verleden week bij haar op de kamer is geweest,

is het begonnen. Brit heeft ze horen schreeuwen. Ze schijnen ruzie te hebben gehad.'

Brit was Winklers oudste broer. Meyer kroop naar Winkler toe en vervolgde: 'Brit heeft papa horen schelden. Papa schijnt "vuile hoer" en "droge kut" gezegd te hebben. Hij weet het zeker, want hij heeft aan de deur geluisterd. Toen het gescheld over was, is-ie met een rood hoofd uit haar kamer gekomen.'

'Brit liegt altijd,' geeuwde Winkler. 'Ik ben moe, ik ga slapen.'

'Zit je te piekeren?' vroeg mevrouw Sprong. Het landschap was geler geworden, in de lucht hingen bijna geen wolken meer en het geluid van bruggen had hij al een tijdje niet meer gehoord. Hij keek naar de oude dame. Ze zat kaarsrecht op de bank en hield haar tasje stevig vast.

'Waar zijn we?'

'Als ik mij niet vergis, zijn we bijna in Brabant en daar moeten we zijn.'

'Daar praten ze toch met een zachte g?'

'Ik geloof van wel. Ik denk dat we er over een uurtje zijn. Weet je eigenlijk wel waar je heen gaat, Winkje? Wacht, ik kom even naast je zitten.'

Ze liet het tasje uit haar handen vallen. 'Ik raap het wel op,' bood Winkler aan. Hij pakte het tasje op van de grond en graaide de spulletjes bij elkaar die eruit gevallen waren: een spiegeltje, de rol pepermunt en een kartonnetje. Waarom heeft ze een kartonnetje in haar tas, dacht Winkler. Hij draaide het om en schrok. 'Dat is een foto van mijn vader!'

‘Aan je ogen mankeert blijkbaar nog niks! Dat heb je goed gezien, het is je vader.’

Mevrouw Sprong klonk geïrriteerd. ‘Bent u boos?’ vroeg Winkler.

‘Nee,’ antwoordde ze, ‘maar ik vroeg je wat. Weet je waar je heen gaat?’

‘Naar een soort vakantiekolonie. Dat heeft mama gezegd.’

Mevrouw Sprong moest lang nadenken en zei toen: ‘Tja, zo kun je het ook noemen. Weet je, Winkje, waar je écht heen gaat? Naar het gekkenhuis.’

‘Dat kan niet, want ik ben niet gek,’ lachte hij.

‘Het onrecht is raar verdeeld op de wereld,’ mompelde ze. Winkler hoorde haar niet meer. Hij ging op de bank staan en riep: ‘Moet u kijken. Daar, nee dáár! Ziet u het? Een koe staat op twee poten en heeft zijn voorpoten op de bil van een andere koe gezet!’

‘Die achterste koe is een stier, Winkje.’

‘Wat staat ze daar gek te doen?’

‘Een stier is een hij.’

‘Gaan we stoppen, volgens mij remt de trein.’

‘Na dit station nog twee andere en dan zijn we er,’ sprak mevrouw Sprong. Ze deed haar tasje nog eens extra stevig dicht.

*

Göttge en Winkler lagen in bed. Ze waren behoorlijk aangeschoten.

Göttge woonde op een grote zolder met een betonnen

vloer. De etages onder haar vertrek waren in gebruik als ateliers voor zwartwerkende, illegale, buitenlandse naaisters. ‘Overdag word ik hier gek, dan hoor ik die naaimachines maar ratelen, maar ’s avonds is het hier heerlijk wonen. Moet je eens kijken wat een uitzicht, je kunt bijna de hele stad zien. Tóch?’

Het gebruik van ‘tóch?’ was een van de eigenaardigheden van Göttge. Ze had er meer. Zo moest ze altijd en op ieder ogenblik over haar werk in Drinkpaleis Tevredenheid praten, kon ze nooit ergens een beslissing over nemen en had ze een sterke neiging tot melancholie. Haar leukste karaktertrek was dat Winkler haar ongestraft kon beledigen. Om de gemeenste opmerkingen, de verschrikkelijkste verwensingen en de diepste vernederingen moest ze lachen.

Göttge vroeg: ‘Vond je het een beetje lekker?’ Winkler kwam omhoog uit de stapel kussens. ‘Ik heb mij sufgeneukt in mijn leven en heb zodoende nogal wat slechte ervaringen, maar wat ik met jou heb meegemaakt, slaat alles. Het leek wel of ik met een zak cement lag te wippen. Jezus, wat een afknapper!’

Göttge kwam niet meer bij. Ze leek bijna te stikken in haar gelach. Winkler kroop naar haar toe en zei: ‘Je bent wel het gekste wijf dat ik in jaren heb meegemaakt.’

‘Ik ben hartstikke gek, waarom denk je anders dat ik elke veertien dagen naar een psychiater ga?’

De luchthartige stemming verliet Winkler onmiddellijk. ‘Ga je echt naar een zielenknijper?’

‘Nou en of.’

‘En waarom dan?’

‘Omdat ik wil weten hoe ik in elkaar zit. Soms zit ik hier

op mijn zolder te simmen en weet ik niet waarom. De meeste tijd ben ik *depri*. Jij niet dan; tóch?’

‘Ik ben zelfs in mijn slaap somber.’

‘Nou ook?’

‘Ja.’

‘Vond je het dan niet een heel klein beetje fijn vannacht?’

‘Jawel, maar toch ben ik somber.’

‘Dat is wel erg, zeg. Als ik lig te neuken, vergeet ik meestal dat de wereld en ikzelf klote in elkaar zitten. Heb jij dat nooit?’

‘Vanaf het moment dat ik in dat gekkenhuis terechtkwam, heb ik nooit meer wat in het leven en mijzelf gezien.’

‘In een gekkenhuis? Wanneer heb je in een gekkenhuis gezeten?’

‘Negenentwintig jaar geleden.’

‘Wat erg! Opeens ben ik niet dronken meer; jij?’

Winkler was het lichte gevoel in zijn hoofd ook helemaal kwijt. Het had plaatsgemaakt voor een vage misselijkheid. ‘Ik moet geloof ik een beetje kotsen,’ zei hij met een hand voor zijn mond geklemd. ‘Waar is de plee ook weer?’ Göttge wees met haar hand en Winkler strompelde over de ruwe vloer. Hij kwam langs oude kroonluchters die ondersteboven op de grond lagen, stoelen met drie poten, een rotan fauteuil met gaten, stapels kranten en kaalgetrapte persjes.

‘Het lijkt hier godverdomme wel de kamer van mevrouw Sprong, alleen was die kleiner,’ zei hij en begon vervolgens te rennen. Hij kotste een gebarsten wc-pot onder en maakte hem even later schoon met een handdoek die hij op de betegelde – maar eigenlijk grotendeels onttegelde – vloer vond,

gorgelde met kraanwater en liep in zijn naakte ongelukkigheid (moest hij een hand voor zijn pik houden, ja of nee?) terug naar het bed.

Achter het bed was een groot raam zonder gordijnen. In de stad trokken auto's strepen licht, de rondvaartboten lagen stil, een fiets wankelde over de gracht.

‘Wat liep je nou te lullen over een mevrouw Sprong? Wie is dat?’

‘Dat was een mevrouw die vroeger bij mijn ouders in huis woonde. Zij was de enige die mijn jeugd een straaltje zon heeft gegeven. Toen ik naar dat gekkenhuis moest, heeft zij mij gebracht. Met de trein naar Brabant.’

Göttge moest lachen.

‘Waarom zit je te lachen, takkenwif?’ vroeg Winkler. ‘Aan een gekkenhuis beleef je heel weinig lol.’

‘Ik moest lachen omdat je “een straaltje zon” zei; dat klinkt alsof je dichter bent. Nou ja, een fopdichter dan, terwijl je zo'n saaie geoloog bent. Niet, tóch?’

‘Geograaf, trut,’ corrigeerde Winkler.

‘Wie stopt er nou een kind in een gekkenhuis?’ Göttge ging met haar hoofd op Winklers buik liggen.

‘Mijn vader, mijn moeder, een dokter en nog een paar geleerde adviseurs, geloof ik.’

‘Maar was je dan gek? Beet je in je broertjes en sloeg je mensen op straat met honkbalknuppels? Heb je eigenlijk broers?’

‘Als ik jou nog eens begrijp... Hoe kom je aan “honkbalknuppels” en “broertjes bijten”?’ Winkler zweeg even en ging verder: ‘Ja, ik heb broers. De oudste heet Brit en ik heb nog twee jongere: Meyer en Laroux.’